

Väg 268, Granakurvan

Fresta och Vallentuna socknar
Upplands Väsby och Vallentuna kommuner
Uppland

Annica Ramström

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB

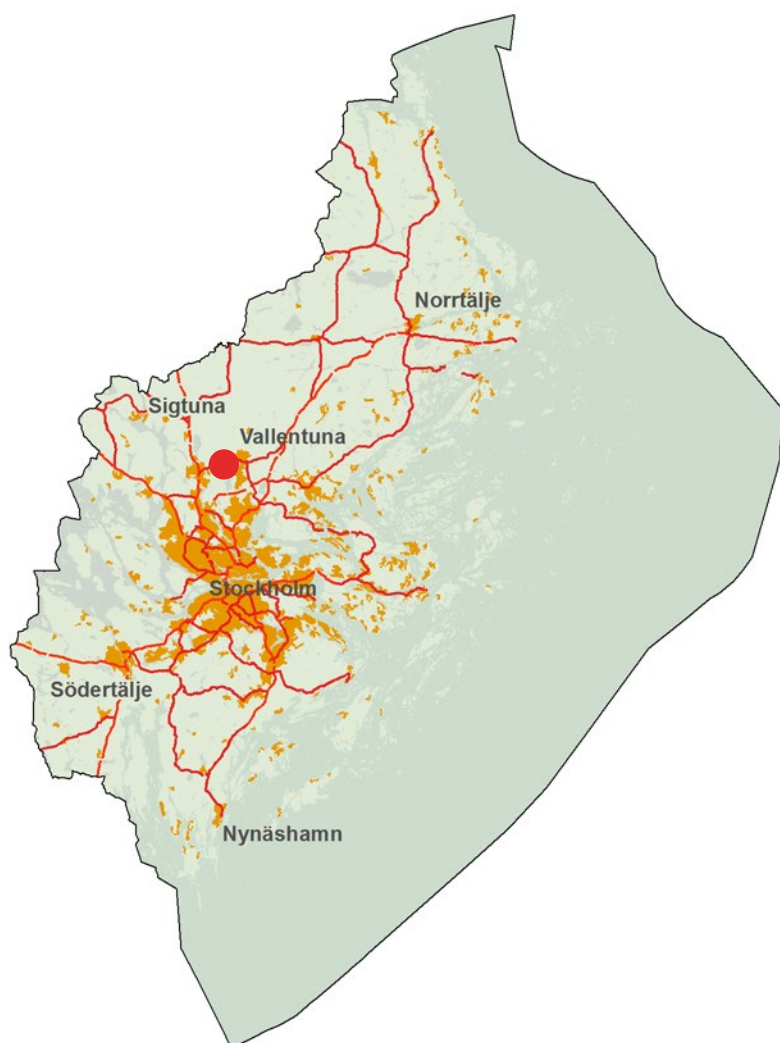
Radiatorvägen 11, 702 27 Örebro

Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se

arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

Översiktskarta över Stockholms län med platsen för utredningen markerad i rött.

© 2020 Arkeologgruppen AB
Arkeologgruppen rapport 2020:14

Författare	Annica Ramström
Kvalitetsgranskning	Helmut Bergold
Grafisk form	Nina Balknäs
Omslagsfoto	Vida fält längs dalgången mellan Sursta och Grana i Vallentuna socken. Foto från öster.
Foto	Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_200001

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2020:14

ARKEOLOGISK UTREDNING ETAPP 2

Väg 268, Granakurvan

Fresta och Vallentuna socknar
Upplands Väsby och Vallentuna kommuner
Uppland

Annica Ramström

Lst dnr 431-41129-2019

Tekniska och administrativa uppgifter

Län	Stockholm
Kommun	Upplands Väsby och Vallentuna
Landskap	Uppland
Socken	Fresta och Vallentuna

Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 2
Länsstyrelsens beslutsdatum	2019-09-26
Länsstyrelsens diarienummer	431-41129-2019
Uppdragsnummer i Fornreg	201901191
Arkeologgruppens projektnummer	P19058

Projektledare	Annica Ramström
Fältpersonal	Annica Ramström och Helmut Bergold

Undersökningstid	December 2019 och april 2020
Inmätningsteknik	RTK-GPS
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

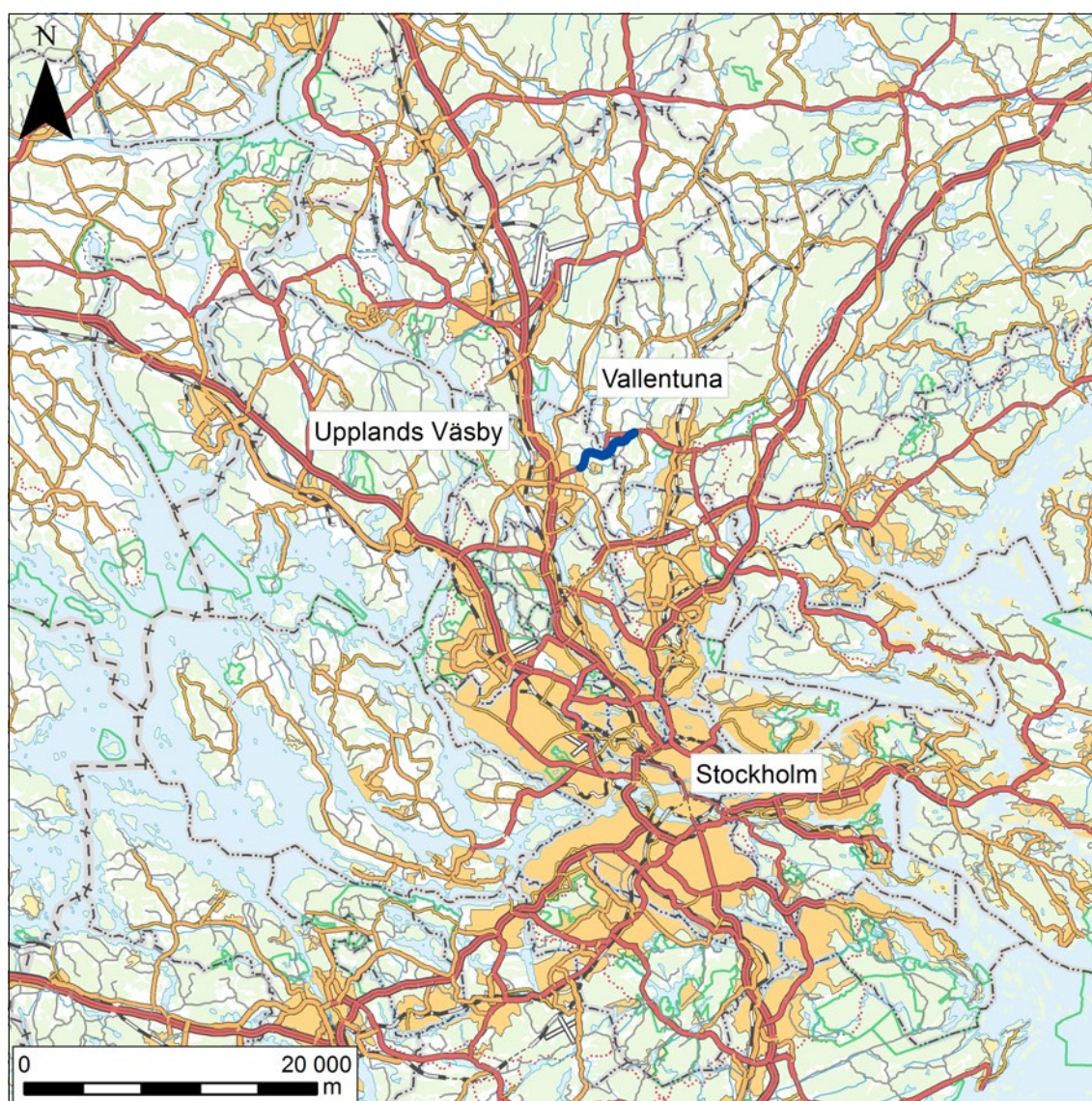
Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd tillvaratogs.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning och bakgrund	7
Syfte och målgrupper	10
Metod och genomförande	10
Resultat	11
Objekt 34, boplatsläge	13
Objekt 35, högar?	13
Objekt 36, boplatsläge	14
Objekt 38, boplatsläge	14
Objekt 46, boplatsläge	14
Objekt 49, stensträng, L2017:6762 (RAÄ-nr Fresta 260:1)	14
Objekt 52, lägenhetsbebyggelse, L2017:6935 (RAÄ-nr Fresta 251:1)	17
Objekt 55, boplatsläge	18
Objekt 58, boplatsläge	21
Objekt 60, boplatsläge	21
Objekt 65, boplatsläge	23
Objekt 66, bebyggelseläge medeltida bytomt	24
Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen	24
Referenser	25
Bilagor	26
<i>Bilaga 1. Schakttabell</i>	<i>26</i>
<i>Bilaga 2. Anläggningstabell</i>	<i>30</i>

Figur 1. Utredningsområdet markerat med svart. Skala 1:500 000.

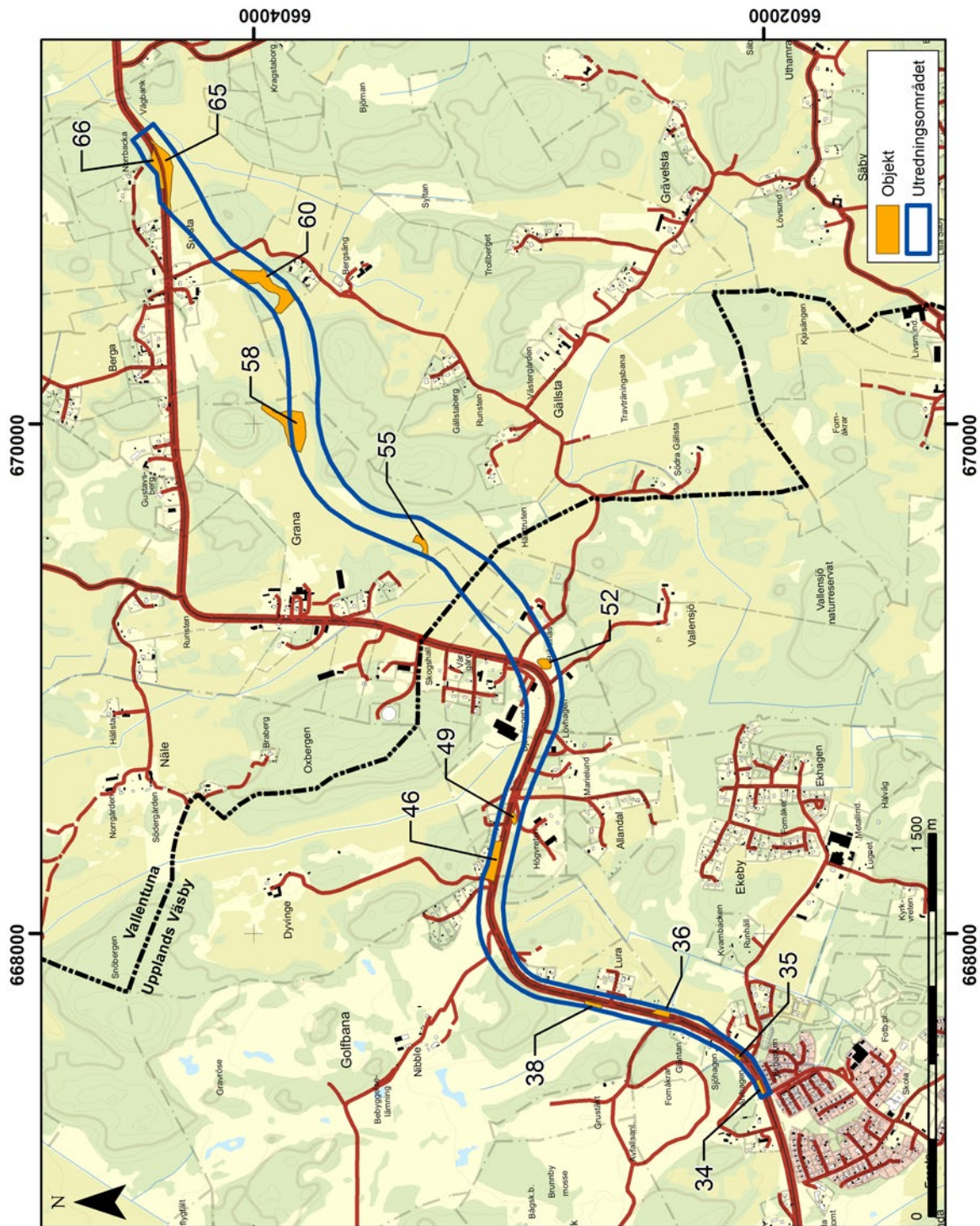
Sammanfattning

Arkeologgruppen AB har under hösten 2019 och våren 2020 genomfört en arkeologisk utredning etapp 2 inför planerad ombyggnation av väg 268 mellan E4:an i Upplands-Väsby kommun och Sursta i Vallentuna kommun. Arbetet genomfördes på uppdrag av Länsstyrelsen i Stockholms län vilka också var beslutande i ärendet (dnr 431-41129-2019). Kostnadsansvaret bars av Trafikverket.

Syftet med den arkeologiska utredningen etapp 2 var att ta reda på om fornlämning skulle komma att beröras av det planerade arbetsföretaget. Utredningen har i huvudsak utförts som utredningsgrävning i syfte att hitta boplatser som ej är synliga ovan mark eller för att bedöma lämningars antikvariska status där detta ej varit möjligt okulärt. Utredningens målgrupper utgörs främst av Länsstyrelsen och Trafikverket.

Totalt skulle tolv objekt genomgå arkeologiska insatser. Antalet kom dock att modifieras något då tre objekt (objekt 36, 46 och 49) lyftes bort från utredningen. Objekt 36 lyftes bort av Trafikverket då man inte kunnat komma i kontakt med ägaren till fastigheten. Objekt 46 ingick i en arkeologisk förundersökning år 2015 och fick därmed sin antikvariska status bedömd (Sundin 2015). När det gällde objekt 49 skulle den justeras med ny inmätning och beskrivning, detta hade dock redan gjorts år 2014 (Björklund 2014).

- *•Två objekt utgör fasta fornlämningar, objekt 49 (L2017:6762) och objekt 52 (L2017:6935). Det tidigare nämnda objekt 49 utgörs av en stensträng vilken blivit delad i två delar vid anläggandet av en väg som idag är tagen ur bruk. Objekt 52 utgör resterna efter torpet Nygårdet som finns belagt i det äldre historiska kartmaterialet från 1700-talet (Lantmäteristyrelsens arkiv A-28-4:1 och Lantmäterimyndighetens arkiv akt 01-fre-15)*
- *•Två objekt, objekt 36 och objekt 46, lyftes bort ur utredningen och bedömdes där med aldrig, se ovan.*
- *•Åtta objekt, objekt 34, 35 (L2013:8244), 38, 46, 55, 58, 60, 65 och 66 bedöms efter de arkeologiska insatserna ej utgöra fornlämningar.*

Figur 2. Utredningsområdets sträckning med de i utredningen ingående objekten.
Skala 1:25 000.

Inledning och bakgrund

Arkeologgruppen AB har under hösten 2019 och våren 2020 genomfört en arkeologisk utredning etapp 2 inför planerad ombyggnation av väg 268 mellan E4:an i Upplands-Väsby kommun och Sursta i Vallentuna kommun. Utredningen omfattade de objekt från den arkeologiska utredningen etapp 1 (Ramström 2016) som låg inom Trafikverkets föreslagna korridor för väg 268 (objekt 34, 35, 36, 38, 46, 49, 52, 55, 58, 60, 65 och 66).

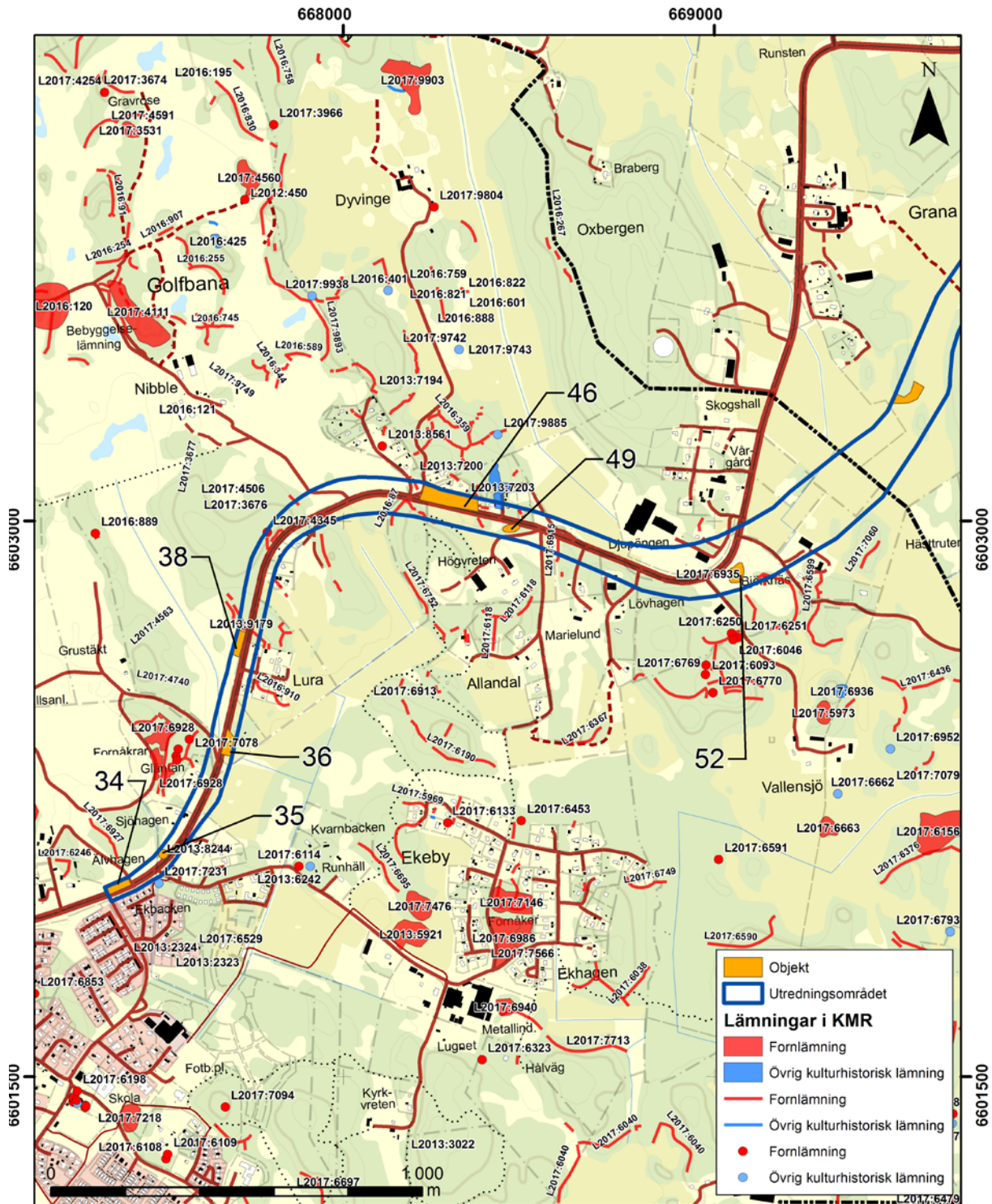
För en närmare genomgång av den allmänna landskaps- och fornlämningsbilden i området hänvisas till den arkeologiska rapporten för utredningen etapp 1 (Ramström 2016).

Den arkeologiska utredningen etapp 2 genomfördes i december 2019 och april 2020. Det myckna regnandet under hösten gjorde att de upplöjda åkrarna, som i detta område främst består av tunga lerjordar, var omöjliga ta sig fram på med grävmaskin till de utpekade objekten. Arbetena avbröts därför under andra halvan av december för att återupptas i april då åkrarna torkat upp.

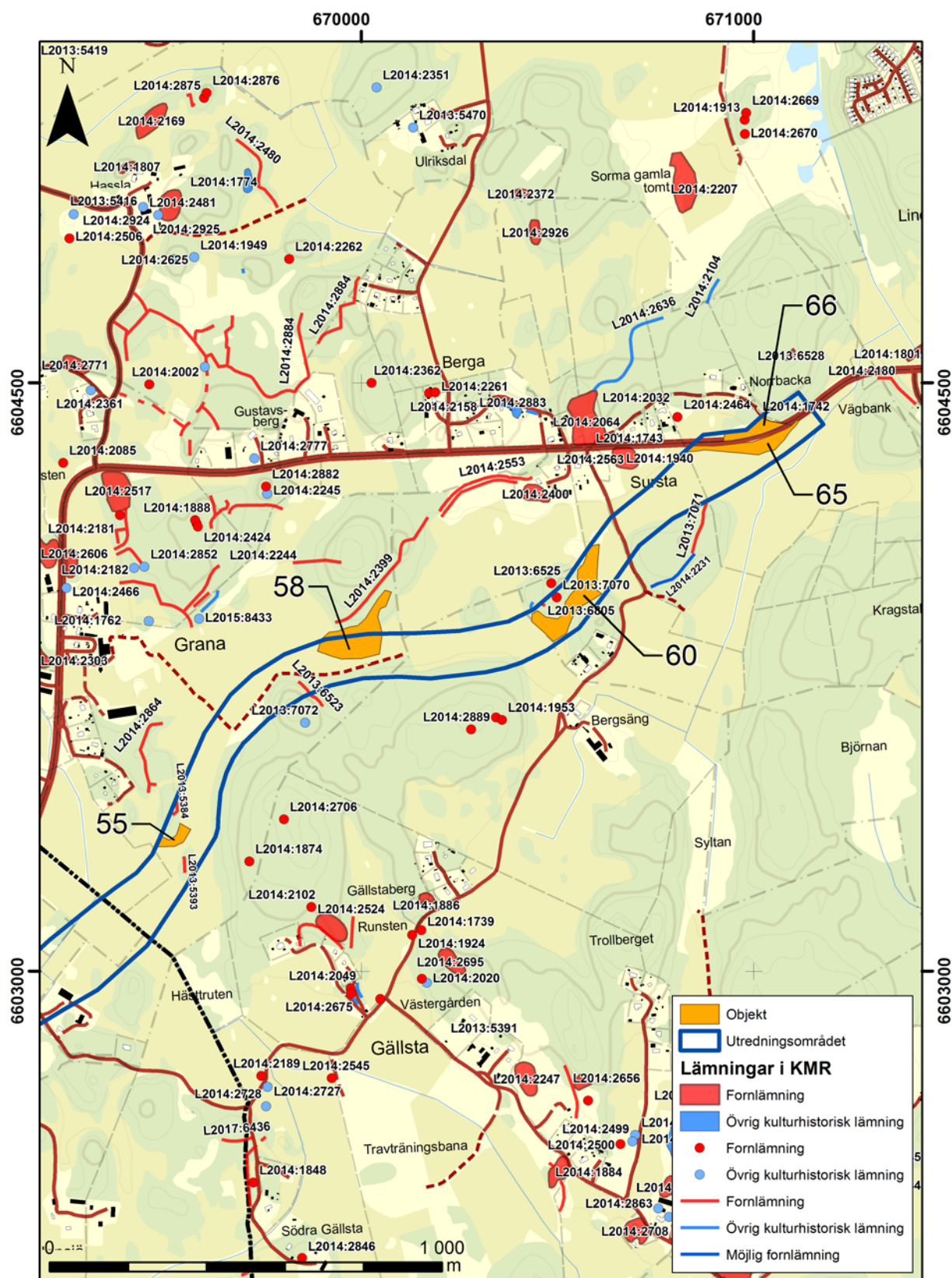
Under arbetets gång lyftes tre objekt bort från utredningen. Det rörde sig om objekt 36, 46 och 49, vilka ingick i förfrågningsunderlaget från Länsstyrelsen i Stockholms län. Objekt 36 lyftes bort på uppmaning av Trafikverket, då de inte kunde komma i kontakt med ägaren till fastigheten. Objekt 46 ingick i en arkeologisk förundersökning år 2015 (Sundin 2015) och hade därmed redan blivit föremål för arkeologiska insatser. Objekt 49 skulle mätas in med GPS och eventuellt justeras i Kulturmiljöregistret Fornreg (KMR) på Riksantikvarieämbetet. Detta hade dock redan gjorts år 2014 (Björklund 2014). Att insatserna vid objekt 46 och 49 inte uppmärksammandes tidigare hänger samman med den fördröjning vid registreringar av arkeologiska insatser som fanns i det antikvariska registret FMIS och som följde med i övergången till det nya systemet Fornreg (KMR).

Vid två objekt, objekt 38 och 52, fanns naturvärden att ta hänsyn till vid schaktningen. Denna hänsyn har inte kommit att påverka de arkeologiska resultaten eller den antikvariska statusen på platserna.

Generellt kan sägas för de objekt som var belägna längs med befintlig väg 268, att ytorna som var möjliga att utredningsgräva blev betydligt mindre än vad som kan uppfattas utifrån kartmaterialet i rapporten. Anledningen till det var kraftiga dikningar i kombination med ledningsdragningar och säkerhetsavstånd till dem samt en bullervall.

Figur 3. Utredningens objekt 34, 35, 36, 38, 46, 49 och 52, belägna inom Upplands Väsby kommun. Skala 1:10 000.

Figur 4. Utredningens objekt 55, 58, 60, 65 och 66, belägna inom Vallentuna kommun.
Skala 1:10 000.

Syfte och målgrupper

Syftet med den arkeologiska utredningen etapp 2 var att ta reda på om fornlämningar skulle beröras av det planerade arbetsföretaget.

Utredningen skulle också preliminärt avgränsa nyupptäckta fornlämningar inom utredningsområdet.

Resultatet från utredningen ska kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Resultatet ska också kunna användas som underlag i företagarens planering.

Utredningens målgrupper utgörs främst av Länsstyrelsen och Trafikverket. Resultaten ska även kunna användas av arkeologiska undersökare när en undersökningsplan för en arkeologisk förundersökning eller undersökning ska upprättas.

Metod och genomförande

Den arkeologiska metoden såg lite olika ut beroende på typ av objekt. I huvudsak genomfördes utredningen med hjälp av sökschaktsgrävning; det gällde framförallt möjliga boplatslägen. I de fall inga lämningar påträffades grävdes schakten ner till steril undergrund. Samtliga upptagna schakt fylldes igen efter slutförd utredningsgrävning.

För objekt 35 gällde att utröna huruvida det rörde sig om gravar, röjningsrösen eller dumphögar från en tidigare ombyggnad av väg 268. Platsen var beväxt med lövträd och slybemängd. Inför utredningen gjordes en viss röjning av sly och träd. För att bekräfta status på lämningen användes en stegvis modell enligt följande:

- *Riktade arkivstudier i syfte att förstå hur platsen nyttjats över tid och om eventuella högar finns i det äldre historiska kartmaterialet.*
- *Morfologisk värdering i fält i förhållande till den äldre kultur- och naturmiljön utifrån resultaten från kartstudierna.*
- *Sökschaktning runt lämningen.*
- *Avbaning om lämningen var övertorvad och/eller handrensning.*
- *Förnyad morfologisk värdering.*
- *Schaktning i lämningen.*

Vid objekt 52 genomfördes utöver sökschaktning även en kartering av ovan mark synliga lämningar. Ingen sökschaktsgrävning gjordes inom själva lägenhetsbebyggelsen eller i dess omedelbara närhet.

Samtliga schakt och anläggningar mättes in med RTK-GPS i koordinatnät SWEREF 99 TM, fotograferades och beskrevs. Antikvarisk status har föreslagits för samtliga lämningar. Bedömningen har skett utifrån Riksantikvarieämbetets vägledning och lämningstypslista och innefattar även sedan tidigare kända lämningar.

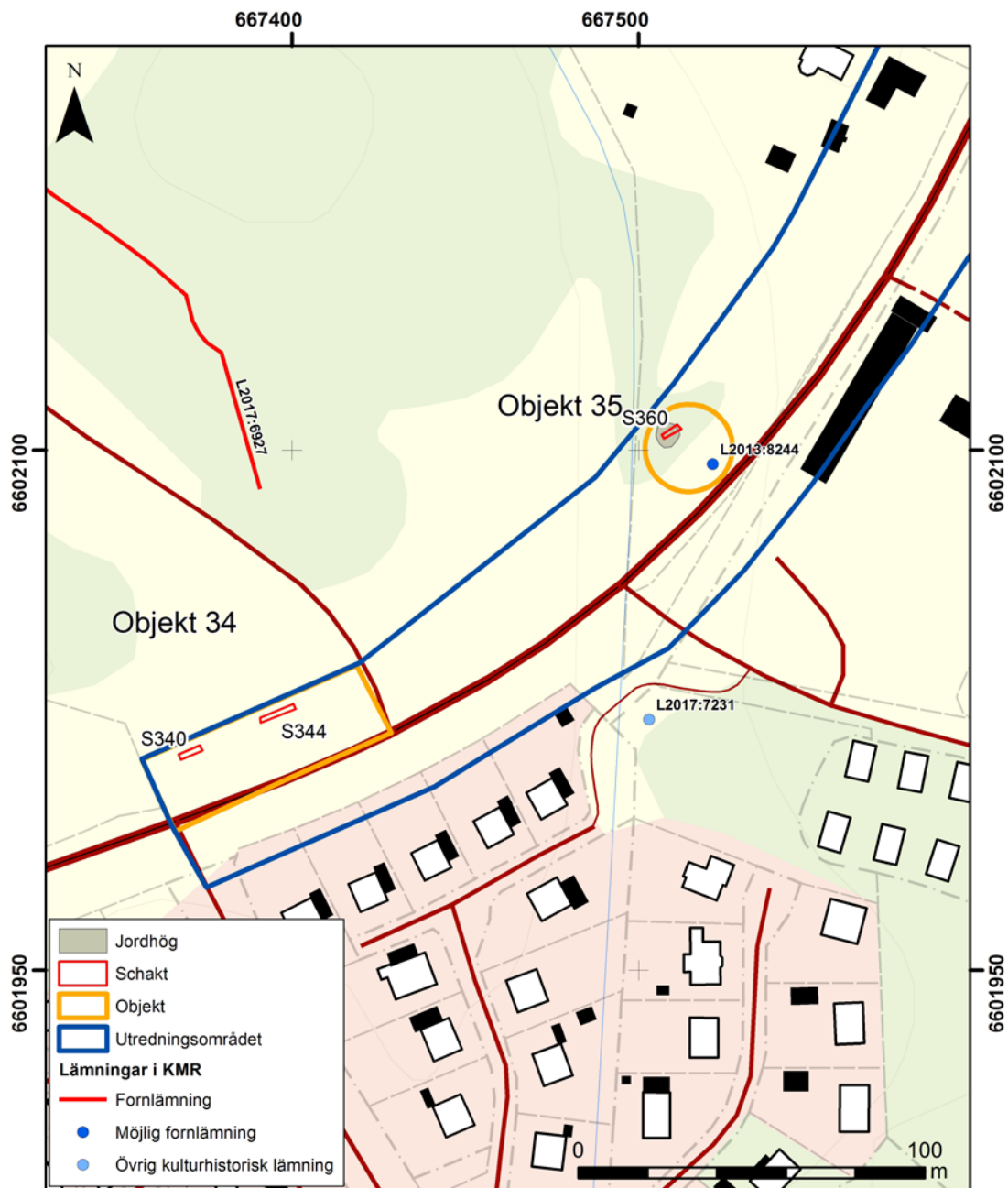
En skadedokumentation bestående av fotografering av varje objekt före, under och efter schaktning samt igenläggning gjordes i syfte att fastställa påverkan och eventuella markskador förorsakade av sökschaktsgrävningen.

Resultat

Resultaten från den arkeologiska utredningen etapp 2 redovisas objektsvis från söder till norr, det vill säga från Upplands Väsby kommun i söder till Vallentuna kommun i norr. Objektens numrering är densamma som återfinns i rapporten från den arkeologiska utredningen etapp 1.

Objekt	Typ	Lämningsnr	Antikvarisk status
34	Boplatsläge		Ej fornlämning
35	Högar	L2015:8244	Ej fornlämning
36	Boplatsläge		Ej bedömd
38	Boplatsläge		Ej fornlämning
46	Boplatsläge		Ej bedömd
49	Stensträng	L2017:6762	Fornlämning
52	Lägenhetsbebyggelse	L2017:6935	Fornlämning
55	Boplatsläge		Ej fornlämning
58	Boplatsläge		Ej fornlämning
60	Boplatsläge		Ej fornlämning
65	Boplatsläge		Ej fornlämning
66	Bebyggelseläge medeltida bytomt		Ej fornlämning

Tabell 1. Sammanfattning av de arkeologiska objektens antikvariska status efter den arkeologiska utredningen etapp 2.

Figur 5. Schaktplan för objekt 34 (S340 och S344) och objekt 35 (S360).
Skala 1:2 000.

Objekt 34, boplatsläge

Syd till sydvästvänt boplatsläge med ett flertal fornlämningar i form av stensträngar i närområdet, till exempel L2017:6246 (RAÄ-nr Fresta 235:1) och L2017:6927 (RAÄ-nr Fresta 236:1). Utredningsytan har tidigare nyttjats som åkermark, men ligger idag i träda. I den västra delen fanns ett impediment med berg i dagen.

Inom ytan drogs två schakt som var sju och elva meter långa och 0,35–0,4 meter djupa. Schakten hade samma stratigrafi: under ett 0,1 meter tjockt grästorvslager fanns ett 0,2–0,3 meter tjockt ploglager. Den sterila botten bestod av gråbrun lera som i söder övergick i siltig sand.

- *Antikvarisk status: ej fornlämning*

Objekt 35, högar?

Två högar, cirka 6 meter i diameter och 1,4–1,6 meter höga, uppbyggda av jord och grus med enstaka stenar synliga i ytan, övertorvade. Det var inte möjligt vid den arkeologiska utredningen etapp 1 att avgöra om det rörde sig om gravhögar, kvarlämnat material från en tidigare ombyggnad av väg 268 eller material som lämnats kvar vid utdikning/muddring av det intilliggande vattendraget.

För objektet användes den särskilda metodik som beskrivs i metodkapitlet (se sidan 10). De fördjupade arkivstudierna visade att ytan fram till vattendraget nyttjats av en handelsträdgård på 1950-talet, då stora omdaningar av området gjordes för växthus, mullbänkar och komposthögar. I det historiska kartmaterial fanns inga antydningar om eventuella högar på platsen. Då det utifrån kulturmiljö och kartmaterial fortfarande inte gick att avgöra högarnas antikvariska status drogs ett schakt nedanför den hög som var belägen längst i norr. Schaktet visade att det under grästorven fanns en matta av kantig och skärvig sten, vilken inte var naturlig för platsen, utan bedömdes som dumpad på platsen. Då stenarna försvann in under högarna fattades beslutet att förlänga schaktet så att det gick in i högen. Det visade sig att högen var uppbyggd av en osorterad mängd sand, grus, sten och makadam. Högarna kan troligen hänföras till den tidigare ombyggnaden av väg 268 eller till handelsträdgårdens verksamhet alternativt bortröjning av handelsträdgården.

- *Antikvarisk status: ej fornlämning*

Figur 6. Högarna som utgjorde objekt 35 före utredningsgrävning. Foto från nordöst.

Objekt 36, boplatsläge

Objekt 36 lyftes bort på uppmaning av Trafikverket, då de inte kunde komma i kontakt med ägaren till fastigheten.

- *Ingen antikvarisk bedömning gjord (se sidan 7).*

Objekt 38, boplatsläge

Boplatsläge i svagt sluttande söderläge, direkt söder om hägnadssystemen L2016:173 (Hammarby 265:2) och L2016:725 (Hammarby 265:1). Marken ligger idag som åkermark. I den norra delen av utredningsområdet fanns naturvärden, varför ingen sökschaktsgrävning gjordes i den delen av utredningsområdet. Naturvärdet klassas som ett påtagligt naturvärde och består av gammal, långsamt igenväxande kulturmark med ett glest och varierat träd- och buskskikt. I den östra delen fanns, utöver dikning och ledningar, även en bullervall som upptog en stor del av utredningsytan. Inom den resterande delen drogs tre schakt som var 6–7 meter långa och 0,25 meter djupa. Under ett lager med grästorv fanns ett ploglager som var 0,2 meter tjockt och under detta en orörd marknivå av gråbrun lera.

- *Antikvarisk bedömning: ej fornlämning*

Objekt 46, boplatsläge

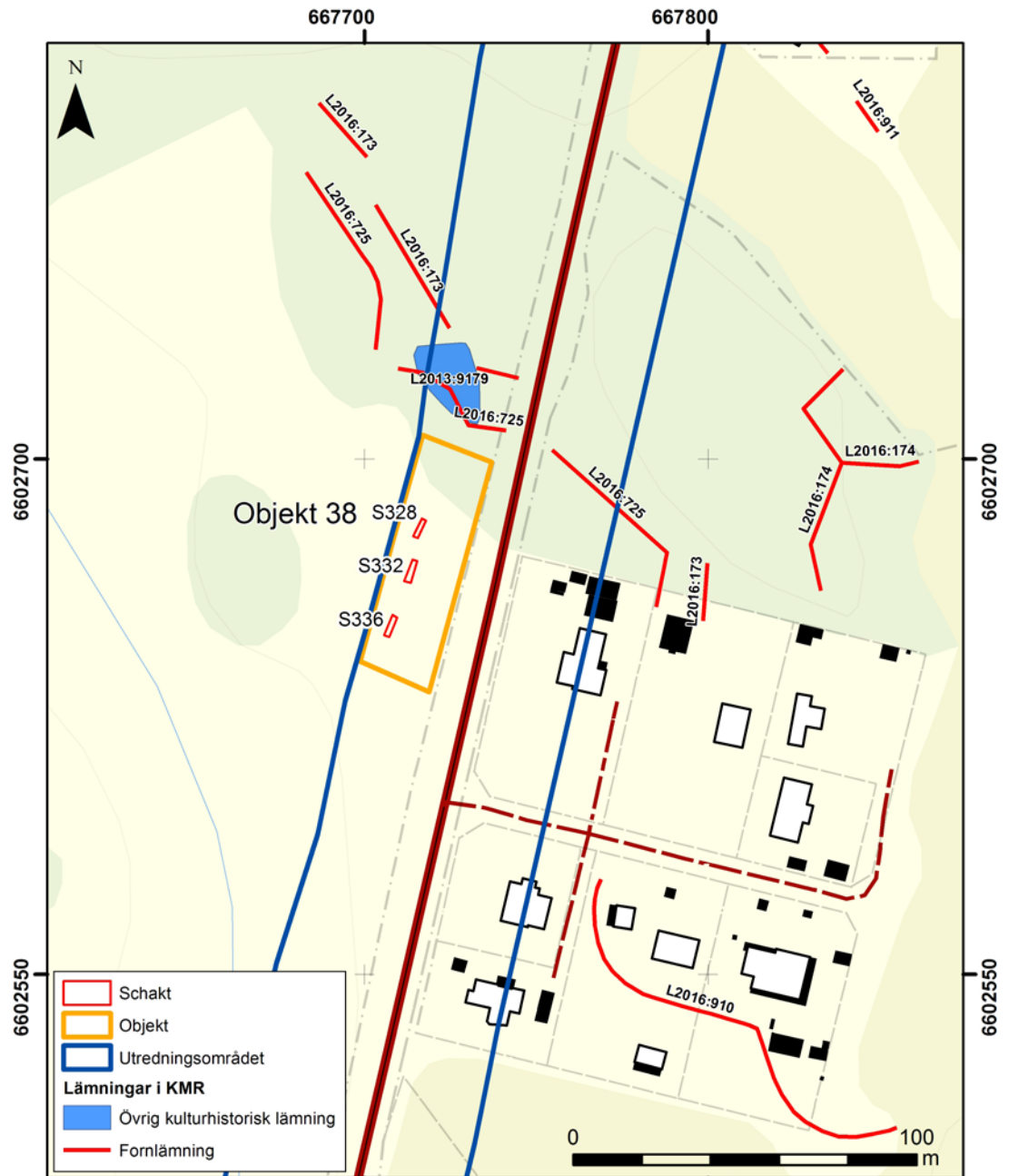
Objekt 46 ingick i en arkeologisk förundersökning år 2015. Platsen undersöktes då med bland annat inriktning på ett eventuellt boplatsläge. Någon boplat hittades inte och platsen utgör därmed inte fornlämning (Sundin 2015). Att det inte uppmärksammats tidigare händer samman med fördröjningar vid registreringar av arkeologiska insatser i det äldre registret FMIS på Riksantikvarieämbetet och som följde med i övergången till det nya systemet.

- *Ingen antikvarisk bedömning.*

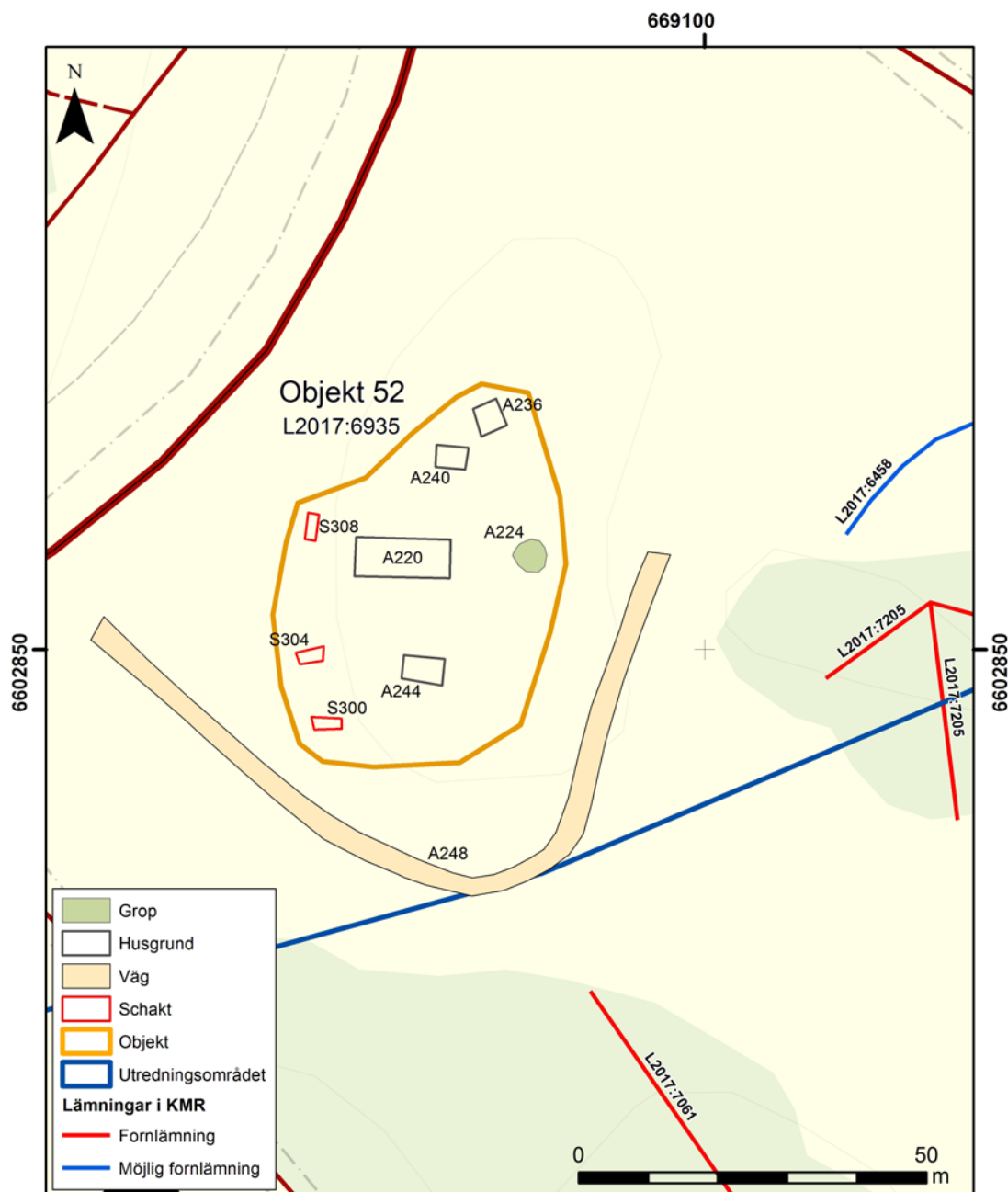
Objekt 49, stensträng, L2017:6762 (RAÄ-nr Fresta 260:1)

Den arkeologiska insatsen på objekt 49 skulle bestå i en ny inmätning av stensträngen så att den skulle få ett korrekt läge i KMR. Detta hade dock redan gjorts år 2014 (Björklund 2014). Att det inte uppmärksammats tidigare händer samman med fördröjningar vid registreringar av arkeologiska insatser i det äldre registret FMIS på Riksantikvarieämbetet och som följde med i övergången till det nya systemet.

- *Antikvarisk bedömning: fornlämning*

Figur 7. Schaktplan för objekt 38 (S328, S332 och S336). Skala 1:2 000.

Figur 8. Schaktplan för objekt 52 (S300, S304 och S308) med de på platsen
inmätta husgrunderna A244, A220 och A240, jordkällaren A236, gropen A220
och vägbanken A248. Skala 1:1 000.

Figur 9. Husgrunden A220 sedd från söder.

Objekt 52, lägenhetsbebyggelse, L2017:6935 (RAÄ-nr Fresta 251:1)

Lämningar efter torpet Nygärdet, belagt på två 1700-talskartor (Lantmäteristyrelsens arkiv A28-4:1 och Lantmäterimyndighetens arkiv akt 01-fre-15).

Torpet har legat under fastigheten Ekeby, inte Vallensjö, vilket felaktigt angivits i den arkeologiska rapporten från utredningen etapp 1 (Ramström 2016:30). Husförhörlängderna från Fresta socken visar att torpet avhyses år 1853 och att marken därefter brukades av torparen på fastigheten Berg.

Torplämningen är belägen på ett höjddparti i omgivande hagmark, där hagmarken till viss del tidigare utgjort torpets åkermark. På platsen fanns synliga lämningar ovan mark bestående av fyra husgrunder, en större nedgrävning och en väg. Samtliga lämningar var övertorvade, men välbevarade. Husgrunderna utgjordes av:

1/ A244, endast det södra hörnet var synligt, då resten av syllstensgrunden finns i ett tätt slånbärsbuskage. De synliga syllstenarna var 0,3 meter stora. Elva meter norr om 1/ finns

2/ A220, uthus, 13×5 meter, syll av 0,2–0,5 meter stora stenar. Tre synliga innerväggar eller bås av 0,1–0,2 meter stora stenar. 10 meter norr om 2/ finns

3/ A240, som utgörs av en kraftigt övertorvad husgrund, 4×4 meter stor, bestående av syllstenar i storleken 0,3 meter i diameter. Tydligt hörn mot öster, i övrigt är syllstenen gles. Fyra meter nordöst om 3/ finns

4/ A236, jordkällare, 4×4 meter och 1 meter hög. Uppbyggd av kallmurad sten i upptill två skift sten i storleken 0,4–0,6 meter. Ingång mot sydsydöst.

Nio meter öster om A220 fanns en tydlig nedgrävning i form av en grop eller försänkning som var 5 meter i diameter och cirka 0,3 meter djup. 5/A224, Nedgrävning, rund, 5 meter i diameter och 0,3 meter djup. Runt nedgrävningen finns en 1 meter bred och 0,2 meter hög jordvall, med en meterbred öppning i nordnordväst.

Söder om lämningen, och nedanför förhöjningen, fanns en tydlig vägbank, A248, vilken enligt boenden i området ska ha tillkommit på 1950-talet.

Väster om förhöjningen med lämningarna drogs tre schakt (S300, S304 och S308) i syfte att bekräfta dateringarna av torpet med fynd. Schakten hade en likartad stratigrafi: under ett 0,1 meter tjockt lager grästorv fanns ett äldre fyndförande ploglager, alternativt kulturlager. Lagret innehöll glas, järn och keramik. En skärva stengods från schakt S304 kunde dateras till sent 1500-tal eller tidigt 1600-tal. Inga fynd tillvaratogs utan återdeponerades i respektive schakt.

Norr om torplämningen finns ett område med naturvärden, vilket klassas som visst naturvärde. Värdet utgörs av en trädklädd betesmark med ung björk och asp. Här finns artfattig torrbacksflora med till exempel gråfibbla, kamäxing, tjärblomster och brudbröd.

I KMR har lämningen tidigare haft den antikvariska statusen övrig kulturhistorisk lämning. Utifrån rekvisiten i KML ändras den antikvariska statusen till fornlämning, då torpet Nygårdet uppfyller lagens samtliga tre rekvisit för den antikvariska statusen fornlämning. Lämningarna är varaktigt övergivna, ett resultat av äldre tiders bruk i form av dagsverkstorp samt äldre än år 1850 och uppfyller därmed ålderskriteriet.

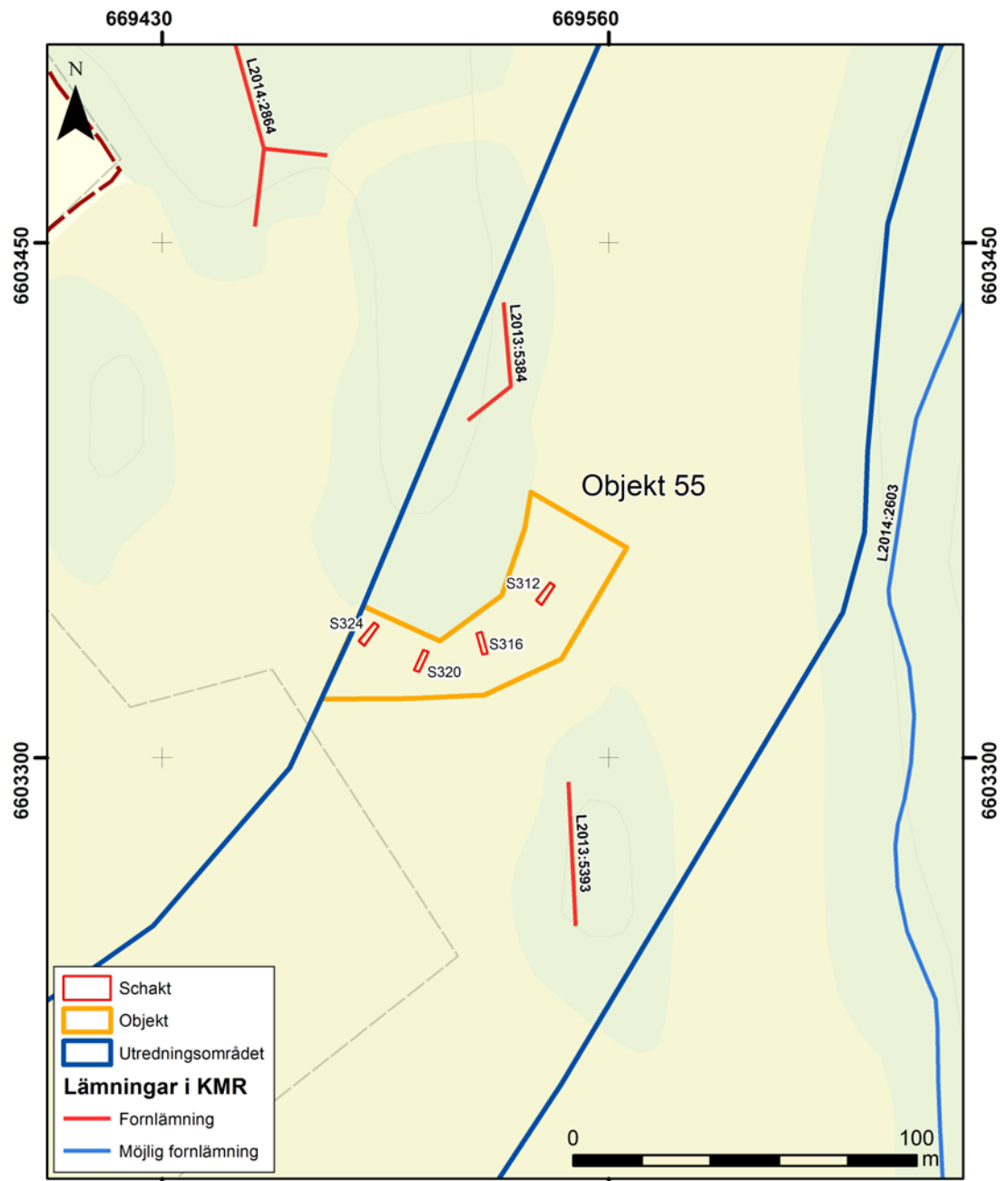
- *Utöver ändringen av antikvarisk status kommer läget för lämningen i KMR att ändras, då läget ska förskjutas cirka 45 meter mot öster.*

Objekt 55, boplatsläge

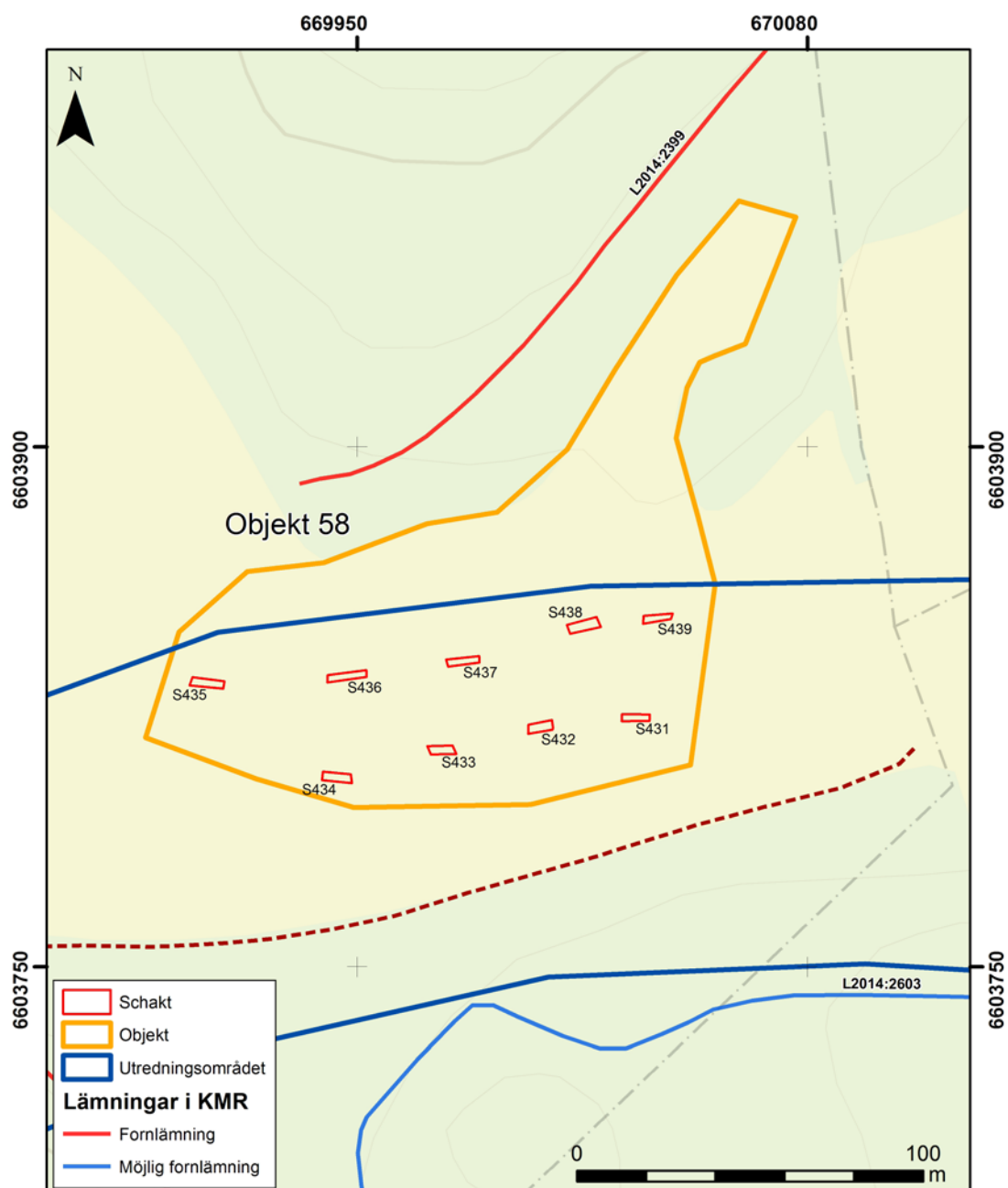
Boplatsläge i ett svagt sluttande söderläge med ett impediment som skydd i norr. Dels på impedimenten i norr och nordväst, dels sydöst om boplatsläget finns hägnaderna L2014:2865 (RAÄ-nr Vallentuna 130:1), L2014:2864 (RAÄ-nr Vallentuna 129:1), L2013:5384 (RAÄ-nr Vallentuna 576) och L2013:5393 (RAÄ-nr Vallentuna 580). Utredningsytan nyttjas idag som hästhage.

Inom boplatsläget drogs fyra schakt som var 7–8 meter långa och 0,2–0,25 meter djupa. Schakten hade i princip samma stratigrafi. Under ett 0,1 meter tjockt lager grästorv fanns ett 0,1 meter tjockt ploglager och i botten fanns en steril grå lera med moräninslag i den västra delen av boplatsläget.

- *Antikvarisk status: ej fornlämning*

Figur 10. Schaktplan för objekt 55 (S312–S324). Skala 1:2 000.

Figur 11. Schaktplan för objekt 58 (S432–S440). Skala 1:2 000.

Objekt 58, boplatsläge

Boplatsläge i ett svagt sluttande söderläge med skyddande höjdryggar i norr och söder. På höjdryggen norr om utredningsytan finns hägnaden L2013:5384 (Vallentuna 576). På höjdryggen i söder återfinns hägnaden L2013:5393 (Vallentuna 610). Utredningsområdet utgörs idag av igenväxt åkermark som nyttjas som ridbana.

Inom ytan drogs nio schakt som var 8–10 meter långa och 0,25 meter djupa. Under ett 0,1 meter tjockt lager av grästorv fanns ett 0,2 meter tjockt ploglager av lerig silt som övergick i ett sterilt bottenlager av gråbrun lera.

- *Antikvarisk bedömning: ej fornlämning*

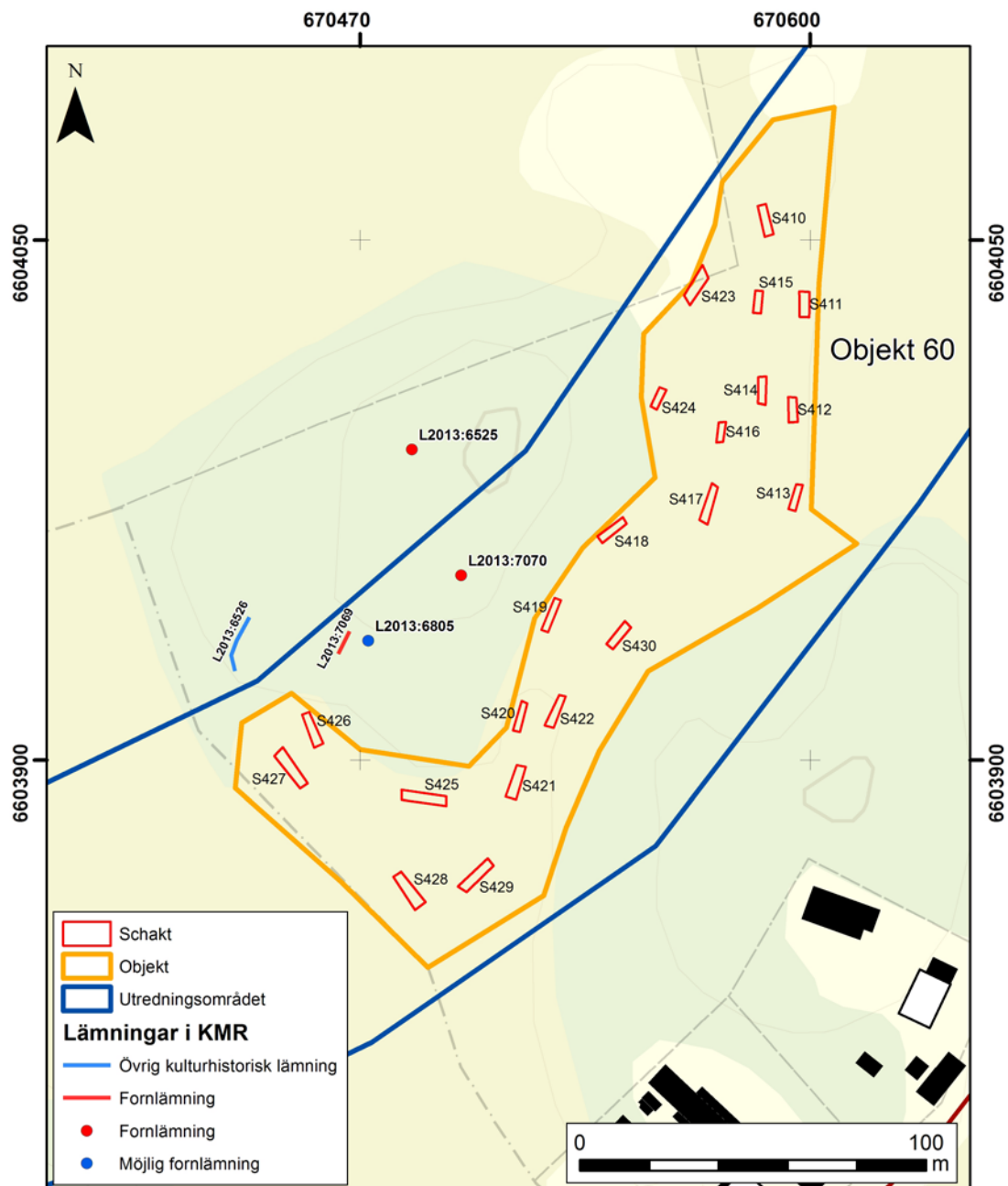
Objekt 60, boplatsläge

Boplatsläge i svag sydsluttnings som övergår i en sydvästsluttnings mellan två skyddande höjdryggar i norr och söder. På det norra impedimentet finns två stensättningar, L2013:6525 (RAÄ-nr Vallentuna 616) och L2013:7070 (RAÄ-nr Vallentuna 612) samt en möjlig stensättning, L2013:6805 (RAÄ-nr Vallentuna 615). Utöver stensättningarna finns en hägnad, L2013:7069 (RAÄ-nr Vallentuna 611) och ett röjningsröse, L2013:6526 (RAÄ-nr Vallentuna 617) på det norra impedimentet.

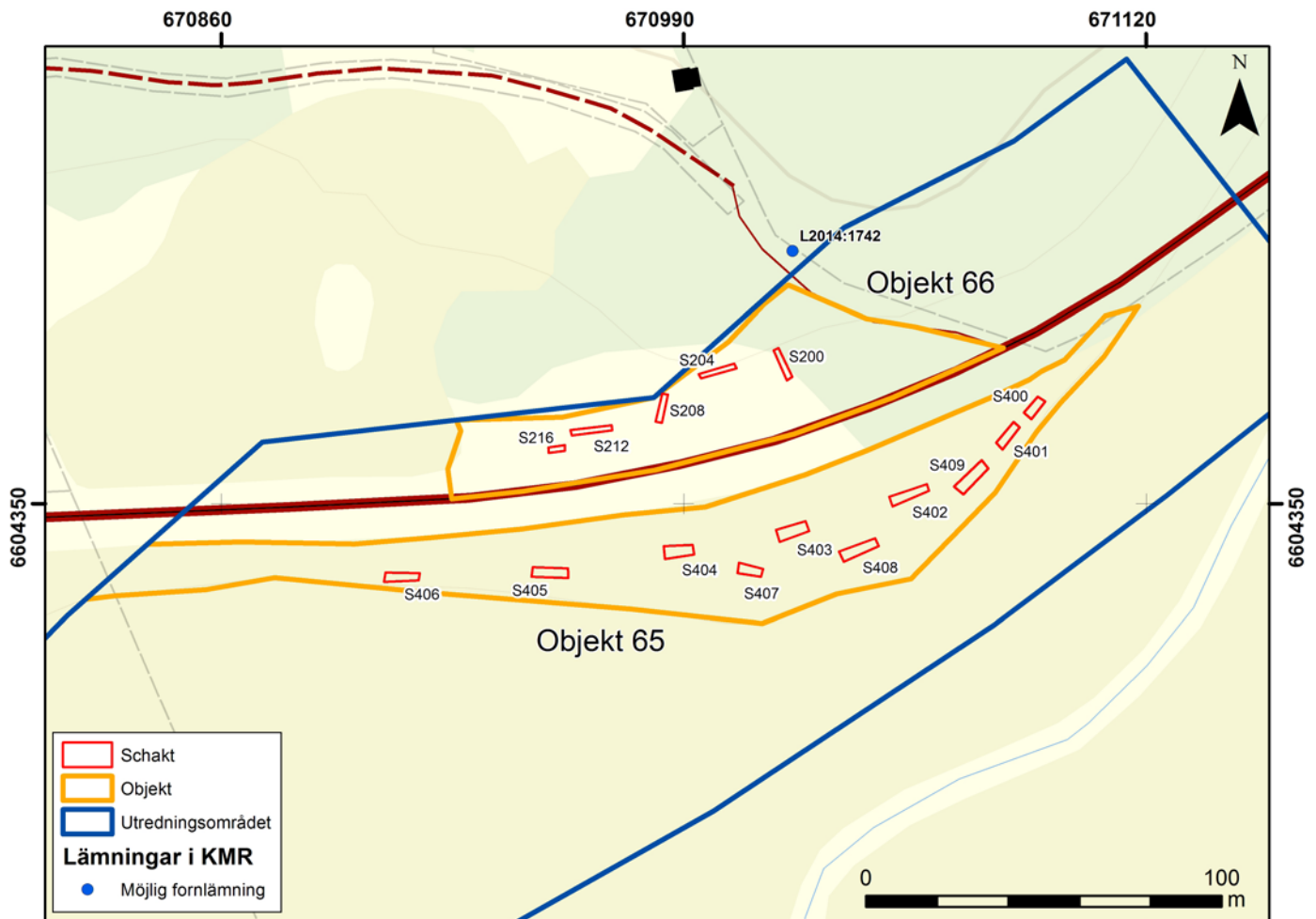
På ytterligare en förhöjning nordnordöst om utredningsytan finns hägnaderna L2013:7071 (RAÄ-nr Vallentuna 613) och L2014:2231 (RAÄ-nr Vallentuna 90:1). Utredningsytan nyttjas som åker.

Inom ytan drogs 21 schakt som var 8–12 meter långa; samtliga schakt var 0,3 meter djupa. Under ett 0,25 meter djupt ploglager av lera fanns en botten av steril lera som var något ljusare i färgen i än ploglagret.

- *Antikvarisk bedömning: ej fornlämning*

Figur 12. Schaktplan för objekt 60 (S410–S430). Skala 1:2 000.

Figur 13. Schaktplan för objekt 65 (S401–S409) och objekt 66 (S200–S216). Skala 1:2 000.

Objekt 65, boplatsläge

Boplatsläge i en södervänd svag sluttning mot ett äldre krondike eller möjligen ett äldre vattendrag. Nordväst om boplatsläget finns en runristning på häll, L2014:2464 (RAÄ-nr Vallentuna 121:1). Utredningsområdet nyttjas idag som åker.

Inom boplatsläget drogs tio sökschakt som var 8–11 meter långa och 0,3 meter djupa. Under ett 0,25 meter djupt ploglager av lera fanns en botten av steril lera som var något ljusare i färgen än ploglagret.

- Antikvarisk bedömning: ej fornlämning

Objekt 66, bebyggelseläge medeltida bytomt

Platsen bedömdes vid den arkeologiska utredningen etapp 1 (Ramström 2016:33) som ett möjligt läge för en medeltida bebyggelse utifrån de lokaliseringsskriterier som finns upptagna i Medeltida landskapsbebyggelse i Stockholms län (Beronius-Jörpeland 2010). Inom utredningsytan fanns rester efter bebyggelse från andra halvan av 1800-talet i form av en grund från ett förmodat uthus (Ramström 2016:33).

Inom utredningsområdet drogs fem schakt som var mellan 5 och 13 meter långa och 0,2–0,25 meter djupa. Schakten visade att under det 0,1 meter tjocka grästorvslagret vidtog orörd botten i form av gråbrun lera. Schakt 204 hade ett något annat innehåll än övriga schakt då det under grästorven fanns ett 0,1 meter tjockt, påfört lager sten och singel. Under stenen och singeln fanns den sterila, brungrå leran i den västra delen, medan det i den östra delen fanns en ansamling natursten, vilka eventuellt kan utgöra rester efter en borttagen husgrund.

- *Antikvarisk bedömning: ej fornlämning*

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Syftet med den arkeologiska utredningen etapp 2 var att klargöra om fornlämning skulle beröras av den planerade ombyggnaden av väg 268.

Som nämnts kom tre objekt att lyftas bort från den arkeologiska utredningen etapp 2. Det rörde sig om objekt 36, 46 och 49, vilka ingick i förfrågningsunderlaget från Länsstyrelsen i Stockholms län. Objekt 36 lyftes bort på uppmaning av Trafikverket. Objekt 46 hade ingått arkeologisk förundersökning år 2015 (Sundin 2015). De åtgärder som var planerade för objekt 49 hade redan genomförts år 2014 (Björklund 2014).

Den metod som fanns angiven i undersökningsplanen var den metod som kom att användas.

De onormala väderförhållandena i form av ett konstant regnande i december 2019 gjorde att utredningsgrävningen fick avbrytas i förtid, då det inte var fysiskt möjligt att köra ut grävmaskinen på de åkrar som brukades på grund av risken att köra fast i den tunga leran. Arbetena återupptogs i april 2020.

Det arkeologiska fältarbetet och rapporten har gjorts inom den angivna budgeten.

Referenser

Tryckta källor

- Beronius-Jörpeland, L. 2010. *Medeltida landsbygdsbebyggelse i Stockholms län*. Riksantikvarieämbetet UV Mitt rapport 2010:8.
- Björklund, S. 2014. *Kartering av stensträngar vid Högvreten Nibble*. Högvreten 1:2 m. fl. och Nibble 13:1 m. fl. Fresta och Hammarby socknar, Upplands Väsby kommun, Stockholms län. Arkeologikonsult rapport 2014:2792.
- Ramström, A. 2016. *Arkeologisk utredning etapp 1 mellan E4:an och Grana, väg 268, samt utredning etapp 1 och 2 Hammarby trafikplats*. Hammarby, Fresta och Vallentuna socknar, Upplands Väsby och Vallentuna kommuner, Uppland. Arkeologgruppen AB rapport 2016:66.
- Sundin, L. 2015. *En härd vid Högvreten Nibble*. Arkeologisk förundersökning etapp 2 inom fastigheterna Högvreten 1:2 m. fl. och Nibble 13:1 m. fl., Fresta och Hammarby socknar, Upplands Väsby kommun, Stockholms län. Arkeologikonsult rapport 2015:2859.

Historiska lantmäteriakter

- Ekeby 1–3, 1700, Ägomätning. Lantmäteristyrelsens arkiv akt A28-4:1.
- Ekeby 1–3, 1773, Rågågsåtgård. Lantmäterimyndighetens arkiv akt 01-fre-15.

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

Objekt 34				
Schaktnr	Längd (m)	Djup (m)	Beskrivning (m)	Anl.
340	7	0,35-0,4	Under grästorven fanns ett 0,2-0,3 meter tjockt matjordslager. I botten steril gråbrun lera och mot söder siltig sand	
344	11	0,35-0,4	Under grästorven fanns ett 0,2-0,3 meter tjockt matjordslager. I botten steril gråbrun lera.	
Objekt 35				
Schaktnr	Längd (m)	Djup (m)	Beskrivning (m)	Anl.
360	5	0,5	Under 0,1 m grästorv innehöll schaktet en osorterad mängd sand, grus, sten och makadam.	
Objekt 38				
Schaktnr	Längd (m)	Djup (m)	Beskrivning (m)	Anl.
328	6	0,25	Under 0,1 meter tjock grästorv fanns steril gråbrun lera.	
332	7	0,25	Under 0,1 meter tjock grästorv fanns steril gråbrun lera.	
336	6	0,25	Under 0,1 meter tjock grästorv fanns steril gråbrun lera.	
Objekt 52				
Schaktnr	Längd (m)	Djup (m)	Beskrivning (m)	Anl.
300	4	0,2	Under grästorven fanns ett 0,1 meter tjockt matjordslager. I botten steril gråbrun lera.	
304	5	0,3	Under grästorven fanns ett 0,2 meter tjockt matjordslager. I botten steril gråbrun lera.	
308	6	0,3	Under grästorven fanns ett 0,2 meter tjockt matjordslager. I botten steril gråbrun lera.	
Objekt 55				
Schaktnr	Längd (m)	Djup (m)	Beskrivning (m)	Anl.
312	7	0,2	Under grästorven fanns ett 0,1 meter tjockt matjordslager. I botten steril gråbrun lera.	
316	7	0,2	Under grästorven fanns ett 0,1 meter tjockt matjordslager. I botten steril gråbrun lera.	
320	8	0,25	Under grästorven fanns ett 0,1 meter tjockt matjordslager. I botten steril gråbrun lera.	
324	8	0,25	Under grästorven fanns ett 0,1 meter tjockt matjordslager. I botten steril gråbrun lera.	

Objekt 58				
Schaktnr	Längd (m)	Djup (m)	Beskrivning (m)	Anl.
431	9	0,25	Under grästorven fanns ett 0,2 meter tjockt ploglager av lera och silt som övergick i ett sterilt lager av lera.	
432	10	0,25	Under grästorven fanns ett 0,2 meter tjockt ploglager av lera och silt som övergick i ett sterilt lager av lera.	
433	9	0,25	Under grästorven fanns ett 0,2 meter tjockt ploglager av lera och silt som övergick i ett sterilt lager av lera.	
434	10	0,25	Under grästorven fanns ett 0,2 meter tjockt ploglager av lera och silt som övergick i ett sterilt lager av lera.	
435	8	0,25	Under grästorven fanns ett 0,2 meter tjockt ploglager av lera och silt som övergick i ett sterilt lager av lera.	
436	9	0,25	Under grästorven fanns ett 0,2 meter tjockt ploglager av lera och silt som övergick i ett sterilt lager av lera.	
437	8	0,25	Under grästorven fanns ett 0,2 meter tjockt ploglager av lera och silt som övergick i ett sterilt lager av lera.	
438	10	0,25	Under grästorven fanns ett 0,2 meter tjockt ploglager av lera och silt som övergick i ett sterilt lager av lera.	
439	10	0,25	Under grästorven fanns ett 0,2 meter tjockt ploglager av lera och silt som övergick i ett sterilt lager av lera.	
Objekt 60				
Schaktnr	Längd (m)	Djup (m)	Beskrivning (m)	Anl.
410	10	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
411	9	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
412	8	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
413	6	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
414	10	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
415	11	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
416	9	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
417	12	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	

Objekt 60 forts.				
Schaktnr	Längd (m)	Djup (m)	Beskrivning (m)	Anl.
418	12	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
419	12	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
420	8	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
421	8	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
422	12	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
423	8	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
424	9	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
425	9	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
426	8	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
427	11	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
428	12	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
429	12	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
430	8	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
431	8	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	

Objekt 65				
Schaktnr	Längd (m)	Djup (m)	Beskrivning (m)	Anl.
400	7	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
401	8	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
402	11	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
403	8	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
404	9	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
405	11	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
406	10	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
407	8	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
408	8	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
409	8	0,3	Under 0,25 meter ploglager av lera fanns en steril undergrund av lera.	
Objekt 66				
Schaktnr	Längd (m)	Djup (m)	Beskrivning (m)	Anl.
200	10	0,2	Under ett 0,1 meter tjockt gräs och matjordslager fanns den sterila gråbruna leran.	
204	12	0,2	Under 0,1 meter grästorv fanns ett 0,1 meter tjockt lager av sten och singel, under detta återfanns den sterila, brungråa, leran. I den östra delen fanns en stenansamling som kan utgöra rester efter en husgrund.	
208	8	0,2	Under ett 0,1 meter tjockt gräs och matjordslager fanns den sterila gråbruna leran.	
212	13	0,25	Under ett 0,1meter tjockt gräs och matjordslager fanns den sterila gråbruna siltiga leran.	
216	5	0,25	Under ett 0,1meter tjockt gräs och matjordslager fanns den sterila gråbruna siltiga leran.	

Bilaga 2. Anläggningstabell

Anl. nr	Typ	Storlek (m)	Beskrivning	Objektnr
220	Husgrund	13x5x0,2	Uthus, syll av 0,2–0,5 m stora stenar i N, S och V. I Ö utgör berg delvis syll. Minst tre synliga innerväggar eller bås av 0,1–0,2 m stora stenar. Övertorvad.	52
224	Grop	5	Rund, 0,3 djup, omkring nedgrävningen finns en jordvall med en öppning mot NNV. Vallen är ca 0,2 m h och 0,4 m br. Övertorvad.	52
236	Husgrund	4x4	Jordkällare, 1 m h, uppbyggd av kallmurad sten i upptill 2 varv, 0,4–0,6 m st. I nordöst utgörs väggen av en uppstickande berghäll. Ingång mot SSÖ.	52
240	Husgrund	4x4	Husgrund, 0,3 m h. Tydligt hörn mot Ö med hörnsten och syll mot nordost. I övrigt glest med syllstenar. Övertorvad.	52
244	Husgrund	Okänd	Endast södra hörnet synligt på grund av tätt slånsly. Stensyll av 0,3 m st stenar och 0,3 m hög. Fortsätter in i slysnåret.	52
	Väg		Vägbank som tillkommit på 1950-talet.	52

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2020:14

